

ВІК 1871

ВІК XIX

у діях літератури української.

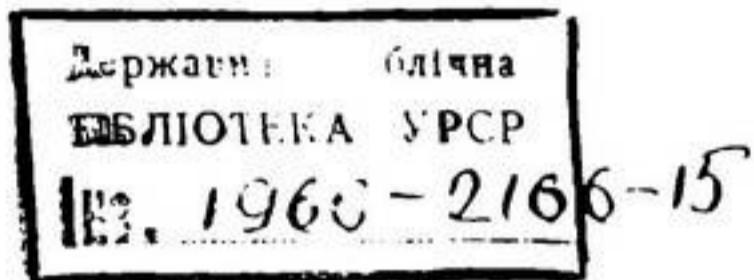
Відчит

П. Свєнціцького,
вчитель Академ. гімназії.

№ 223

— * * * —

У ЛЬВОВІ.
Підмогою товариства „Просвіта.“
1871.

385 ЧК.

З друкарні Інститута Ставропигійського
під зарядом Стефана Гуковського.

Запустіла Україна. Високијі могіли кријуть тіло славного козацтва; дух юго вітає понад могильні гори, з вітром бујним та Дніпробими хвильами розмовляјучи. Минуло славне лицарство та богате панство, и вольна и слава — што ј пominу про їх немає. Усе змарніло, усе мов сон ізникло... Безкраї степій України, де славне козацтво сердечну кров флюївало — забрані, засіяні; могіли роскішані, лицарські кости по степу вальяутць. У Чигрині, Черкасах, Переяславль — тихо; Кіїв, себе пісевниј, дівичина у Дніпрі хвілі -- „Чи я се?“ запитує; а голі внученята оксамітного панства, то у Петенбургі нечестні будуть поклони, то по заграницьками льудську кров на віна ј меді радістно міняуть; то з високого будинку невільницу братту до шчоту доводять: в скілько рублів християнську душу оцінити?.. Про минувше пominу немає! Рідне чужим стало, чуже своїм рідним!.. Полілісь сльози, кров потекла ріками. Нарід обідриани, боси и голодни: „Доле! дё ти, де?“ питают; а від краю до краю: „Немає! немає!“ відгомон голосить. Минулося!... а втіха лиш однажа: „Терпі небоже — Господь допоможе.“

І дотерпілись! Новим вітром повіжало віддалéкого моря. Десь то юк заходови сонця, у небліської Франциї, розпутилась страшеннá буря революції. Ізнишчила багато, у смerte подалá не

однú твар Господньу, спотръаслá земльóју... а вý-
родила — новú, золотом цінну, сónцем сіјајучу
правду — появíла ідéју і прав чоловíка. Свјатаја
бúрья, благотвóрна — сталітъя jijí дожидали!

Пішлý світом новí гадкý та ідéjі; бóжі діточки
розвíялись вітром, росоju наленули, зерно м благо-
дáти пáдајуть на рільльú готову. А рільльá дóбра:
крóвіju напójена, слъзами омочена — приjmíla на-
сінња... розрослóсь, взбујáло — де однім колосóч-
ком, де jíх гóреточкоju — пишáјутця світом!

Зерно благодáти: вóлі и прáвди на землі свя-
тóji — онó j на Україні поєжалóсь, взійшlo по
обóх краjáх Дніпрóвих, и -- нáдіjсьа голóдниj льúде! —
прокóрмить вбóгого дúха; не загíне, вýросте, зму-
жнíje — льудьам на слáву, у корýсть нарóдnyу, в сві-
товýу пíху!

Всім відомо, што вже с XV вíку дáвnya рý-
ська літератúра загибајe. На чужóму добrí вýко-
хана, у чужíj склад прибранa — не здоліла вонá
увійтý в внутрénnyу наróda јстóту; ні ráзу не обіз-
вáлась голосnіjше у юго сéрцу, в дúшу не про-
níкла. Церкóвна j держávna в начatkáx своjíx, та-
кóju j лишилась до остáнку. Hi jijí сил змужнíti по-
склáдови влásному, ní шчýроj охоти стáнуть нарóд-
ниjoу; животíla, дóки змóга.. а тám змарнíla и про-
пáла, не оплáкана не пожáлована!...

За уръядовýм слóвом пíшло j уръядовé пáи-
ство: Шльахóцькі вóльности Польшчі принáдили
собóju кнýазíв і боjarство рýське. Новá дружýна,
новýj даjé усьому поръáдок; а jak надіjшла ýніja,
минаjетця рушчинá дáвnya, мóвоju польськоju, звý-
чајами польськими замíнена!

Польська цивілізація обгорнула собою усього свічніу вéрству на́рода; дéкуди лишé обізветць монах із своєї кéлиї; на сóјмiku злóжитць рýськиj докúмент, та запорóзького Пýсаря слóво нечумáзне приплéнтьяєтць із острóвів. Тут і всé! лíтератúри немáje, вчéного слóва рýського неподíбati! Засиúло воно з давніми рукóписьами хронíк і Статýта. Про льудовé-ж слóво не могло тогдí ј згадуватьць! Малé ј мізérne ховáлось воно під сельанськоju стрíхoyу, з старцьáми плéнтьялось по ширóкому свíтови.

Аж ось надіжлý поръáдки шче новíшчí: Україnu роздílýli. Чубáтими козáцькими гóловами вýмошено Нетенбúрські болóта, Січ зрујnовано... Товарýство розбíглось по свíтови: хто Тýркови служýти, а хтó Москалéви на Кавkázі; хто в панські нокóji, а наjшлýсь и такíj, шчо в жidíвських корчmáх поіхачем козакýјуть... Такé дíво склáлось в Україní!... А льúде — звичáјис, jak льúде — поговорíли, помíркувалí — дај кіnули лíхом об зéмльu -- гідъ юго ј згадувать!... Вýросло посíjanе зернó Хмельничéнька; московьске бráцтво здалось на утíху: по сíм бóці Дніпра запанувáло шльахóцтво польське, по тамтíм — московьске дворъáнство... Тотó дóбре, а тамтó ј шче кráшче.. „Пропáла Україна!“ рознеслóсь свíтом; а хтó мíгbi ј погадáти, шчо не прошаde забýta, покýнена чужíми ј своjími?..

Якýми сíлами прослáвилась Пóльща? Якýми стáпula Москvá?.. Чијí то мóшчні rúki ставльáјуть тíjí кольоси держávní? Чијí розумнí гóлови прýвід дајúть схíдньојі Европí?.. Спитáj — мовчáтимúть;

дај відповідь — не повірять, назвуть божевільним... Адже це Ру́сь-Україна своїх синів дала сусідам. Нікому невідома, скарбі свої роскі́дує — богата, хóть сама гóла і бóса... Із сéбе злóжує Москóвіју, мóву дáє jijí, стріj і ръад держáвиј; в Сібíр і Татáріју висилá кольоніj; просвічáє Литвú, злóжує сильнú Пóльшчú, грудьмí закривá Европу від нáпадів погáнства; дві мóви, дві літератúри добром своjím обогачáє, невсипúшча; двомá проявляjетца цивілізáціями... А про jijí добрóдіјну, а про jijí шчéдру нí світ, нí благодіјані, нí влáсні сині не знаjутъ... Сумná долья України, незаслужена долья!

Про давні часы незгадујучи, хто такі: Słowacki, Goszczyński, Zaleski? Хто Гоголь, Костомаров и цéлиј ръад льудéј прославивших і слáвящих літератúри: польську ј московську? Чијéji землі квіти увіjшли в їх твори? чијим добром воні вýкохані? хто вýrostив їх на слáву? jaké сónце огріло душу тих льудéј, просвітіло рóзум, льубвоју напоіло сérце?.. України! України, про котру чужí ј свої не знаjуть, про котру, жаль и стýд скáзати — горстка от тýт лиш льудéј дбáје!... Жáль, великиj жаль, шо прáвда непевне стáнула свítom, шо в свítі прáвид tijéji немáje. Абó вонá закóшана, або в воді затóплена, а може в багáтого, та скупóго пáна у скрýні захóвана. Немá jijí, немáje!

Нерáдістниј заспів до голосноjі пíсni славо-славного лихолýття народнього!...

Вік XIX остáнетца вічнопáм'ятним у дíях чоловíцтва; долья України-ж стáнув він свъатýньоју у котріj дух народу славйтиме слáву Всес-

вішнього. У тім бо століттю обновилась до нового життя нарідність українська; вік цей виростив її, викохав, спромігши сильними підставами до розвитку будучого.

А чуднім, понадмірно чудовим образом заявіла нове життє своє Україна! Не похваліть такім жодна нарідність. До життя нарідного покликала її поезія!

Спогадали-ж коли, осьміувавані псевдо-кльасиками, романтиками, ішо вештаючись поміж льудом українським, шукаючи нової побживи для поетичного духа свого, вишукують — нарідність? А најшлії її, добули, із темряви віків вивели на світло днівнє.

Кому незвістне вандрованье Зоряна Ходаковського (Адама Чарноцького) по широкій Славянщині! Нопомірьав він її, від краю, до краю; вірно обознáчив граници Славянщини всіхдньої; прославивсья поміж світовою ученою дружиною, і вконець довголітнього вандрованья принес у рідну хату — діво, про котре самому юму ј не снілось.

Етнограф-романтик (годітця так назвáти Ходаковського) від могилі йк могилі вандруючи, заїхував він усільякі річи, про котрі дізнававсья від народу; а поміж інчими зложив неабіjakij збірничок пісень нарідних, поміж котрими наїшлася неодна історична дума козацька. Думи тії і співаниਆ льду достались до рук Максимовича в Київі, і не залягли у його, а оголошенні друком, розійшлися по світови. Нарідна музика українська, чудна простота, велична силою краси своєї появилася очам льудеj, і зачудовала всіх. Дізнались льуде про

істнуваннے на́рода укрáїнського, мóви юго и бogáтої поéзијі нарóднојі, і споважніли дúмоју розумноју.

Чим длья Францијі ділá Монтéскіја, Рýеса. Вóльтера і інчі, тим длья України стáнула на́рóднаа jijí поéзија. Ви́кликала вона справdéшнуу револьўцију; з накорéнком спонішчила давнішніј поръáдок рíčiј, горініц усé повернула, і на руїні вýросла чуднá, најчуднішча квітка — гáдки про самостáјне життьé України!

Та незаразом вýявилась вонá світом.

Чárівна поéзија на́роду укрáїнського, незабúтньяа слáва Козаччині, вýспівана могíльними кобзаръамп, вперве спорúшила собóју чуттьé артистíчнє. Што булó крашчого в Україні, вýплеканого цивілізáцију польськоју, або московськоју, усé тото кíнулось до пíсéнь на́родніх, чудúјучись красé ѹих в поетíчному злóженнуу. Дúми і пíсні на́родні, дотепéр виспíувані в степáх, та під сéльськими стрéхами, захóдьвать до кватíр вчáчојісьа мóлоді, достајутца до дíвочојі, а там і не огльанулись — спíвáјутца вже на пáнських покóјах. Такојі гордости набралáсь прóста пíснья вбóгого хліборóба !

Шче бéльшојі пíхн надалý jijí поéти і повíстъарі Польшчі і Москóвіјі. На лáд на́роднојі пíсні заспівали поéти польськојі укрáїнськојі школи: Goszczyński, Zaleski Bohdan, Słowacki; Україна вýrostила собóју талán Grabowsk'ого, Czajkowsk'ого, Podalic'и; вонá-ж сердечна, хоть не собі, вýкохала Гоголь. „Тарас Бульба, Вéчери на хýторі“ тéлом до літератúри московськојі — душóju налéжать до України; а і „Мертві дúші“

Гóголь а не на йнчому вýросли згýнті. Укрáїна! Укрáїна! рознеслося усéу́ду — і усé розукráїншчилось... Неаби як споважніли укрáїнські льúде. „Колý-ж слóво мужíцьке — гадáли — такýм скáрбом поетýчнім вýявилось; коли Укрáїна містить у собі силу поетýчну, спромагáјучу дві літератýри — мабудъже у землі тijéji, у народови тóму јесть дéчого багáто, с чóго покористувать мόжно у вíковíчну слáву! — Хтó льуд тóј великанськиj, шчо вýтворив на самотí чýда? Хто ми, помéж юму живýчві?“ А гéніj Укрáїни, гéніj народу святój землі тijéji, гóлосно подáв вíдновідь: „Нáрід Укрáїни — будуччинý народом; ви юго дíти, Укрáїни дíти!“

І загулó від Кавкáзу за Карпáти, від Ільмена до Чорномóрья: „Живé Укрáїна! живуть спníj ѹjí безталánnij! Витáj, витáj будуччинó вeeсvítinya!“

Молодé сérце — дóbre, шчýре сérце. Вонó пéрше обізвáлось на пóклик гéніja народнього. Дítvóra стáнула в оборóni прав нéньки Укрáїни! Батькí сном спáли, а дíти проснúлись; батьkám дóbre було іс тýм, шчо дотепéр мајуть — дíтьам забажáлось крашчого... Кýнулл дві цivílізацíj, дві богáti літератýри, привильéjі шльахóцькі — усéго добра відцуralíсь, стáнушли пíд стягом Архáнгела Укрáїни, готові бýjnі голови покласти, а новójí лíпшиjі дólí собí ј народови добýти!.. В два ръядý стáнули Укрáїнські льúде. Однí, з сýлоju фактýчию, в оборóni істнуjúch поръádkív; друgí, з жи-вým слóвom прávdi, з вýроju у будуччинý, по прильúд бóсиj и гóлиj, домагáјучись прávdi — справídlívosti... І не жýть вже ім з собóju у згóді, не сподружýтьца нíколи!

Начаткі діла народнього пръамовання на Україні, обозначајутца характером: артистичним і соціальнім — зárівно дивні, зарівно нејмовірні ік довéдennу ѹих до кінця путьного! Хвалилось — бідоту — по при богаті дві літератури — немудре мужицьке слово; жадалось — сміх сказати — прав длья робів панських, длья невільничого кріпацтва!... Повернуть земльу ік востокови з заходу, зорьу еховать у кешену і такого діла добйтца — однаково значило, одного ј заслуговувало — сміху, сміху ј годі!...

І засміялось панство в золотих будинках, пышне, та нерозумне; засміялось іс Котльаревським разом. До сліз сміялось, прочитуучи його травестију Віргілієвої „Енеїди“; а якже ізмучилось насмішками — у поважну приїшло задуму, разом з дотепним своїм поетом. „Мужицьким“ словом зложена ціла книжка; надрукована, обниалá собою не одну сотню віршів... мужицького слова достало длья її зложенња... По јаковому праву?...

Ажь ось обізвавеся Гульак-Артемовськиј. Мова таја ліскавка, озаріла всіх в Україні невеличка та важна, дуже важна бáючка ѹогó: „Пан та собака.“ Протестом неабіjakим ювілась вона проті льедалізованій неправді, програмою стала поборникам за правá льуду, звелá ѹих на певну дорогу. „Годі народньої крýвди! — загуло по Вкраїні-„Собачої“ долі льуду у нечестивого панства настала пора скінчитця! Правда нај стане світом — неправда ічезає!“ Ліхо кójилось длья одних на Вкраїні, сонце правди починало сходити другим. Артемовськиј поправив, што напсувај Котльаревськиј, і оба воні,

самі об тім незнáючи, стајуть в прýводі нової літератури, оба ідуть в послуги ідеї нової!.. Фантастична Українá поётів, с того часу уступаєтъа живій землі народу живого; вже не красоju лиш вона иліньяє, а поборує серця правдоju; не фантазієju — розумом стає справдéпнім. Живá плоть прияла в сýбе духа живого, і виявляє сýлу могучну....

Живутъ шче помéж нами льуде, котрі у пérше стрітились з недрукованими твóрами поéта, про кóтрого ім'я ніхто не знáв на Україні. Складом своїм не подобали тóti поéзи на спíви пáньського бандуристы Тимкá Надури; не вýдко у јих булó штучного складу вíршів Котльарéвського і Гульзака. В поéзиах тих новији сýли, дух новиј и зложеннье незнáне. Вітáє у јих Україна з степом безкраjim, з величнimi могилами і Дніпром слáвутцем. У јих виспíвуєтъа душа сельського льudu, сérце югó, волья, долья j недолья... Плачом тогó поéта плаче ціла Україна, тýгоju югó тýжить, журбóju; розмовлья, сміjетъа, тішить із своїм поéтом!.. Не Дáйт це, Тáссо, Петráрка; не Гéте i Шéлльер; не Міцкéвич, Слóвацькиj, Пушкіn... Новиј поéт, талан окrémij; генij тамтýм рíвноeильниj — України генij!...

Не наjшлóсь пáньського будýнку, де - б твóрів поéта не знáли, не чудовались красi jих і сýлі; по городáх і сéлах перехóдили вони із уст в устá; в хуторáх стáнули новим Іевáнгelijem; заjшли під сельянські стрíхи, і тám сльозу добули, забрались у сérце і душу сельяніша.

Важнé булó слово поéта. Чудовими фárбами змальовував він красу природи України; співав про

мипувшу ѹї слáву — крівáву; гíркýм слóвом виновідáв теперíшиу дольу - недольу; передвішчуав будучину... Слáвne лицарство козацьке, закльáте могúчнім слóвом поéта, вийшло із могíл висóких; дідí спогльанули у вíчи виученьятам... Жалібно на грúдь припадáє козацька голova бу́ни. Лíхо стáло на Вкраjні, гíркéje лíхо!... Із вíкликами дúхами заплáкав поéт, понуривсья.

„Немá прáви на сíм свítí,
Немáје, немáјe!...“

А за нýм і Украjна, мов за батьком дíти, в óден голос заплáкала. Заплáкала, заридáла і в сльозáх обновýлась. Гльáньте! Не одýн, не сótња — тýсъачí тих, котрí ще учóра не знáли: хто ѹих отéць, иéнька?.. в Украjні наjшли своjú дольу. Вонá безталáнна пригорнúла ѹих ік сéрцу; надіlila добром дíток своjих неповýнних; постáвила у прýводі мільjónív, щчоб вели ѹих ік щáстtьu, ік дólí! По обóх берегáх Днíпра юавляјутца патríoti ukrajíneckí, стајé лíтератúra, стајé нарódnístъ ukrajínecka!..

Хtóж був тој поéт, що голосом своjím збудíв сónníх до життья нового? Хtó тој великан, що стáнув у прýводі мільjónív? Голос чијéjí пíсni спotryács сéрцем і душóju росkínenih vіd Kavkázu do Karpat, vіd Бéлого до мóрья Чbriного?

В Нетенбúрce юавлялась книжка, пíд náзвоju „Кобзár“ Автором ѹї дóсí níкому незвíстnij Тарáс Шевчéнко. В тíj книжцí паjплóсья багáто с тих поéзиj, котрí старець і дíтина — всí знáли на Вкраjні — Ноéтом тим Тарáс. И славному слáва поусí вíки!..

Хто не чувáв про Шевчéнка? Хто не знає чуднíх юго твóрів?.. Велíкі поéти: Бајрон, Гéте, Слóвацкий велиkiй поéт Шевчeлко! Їс тýми гéніjами до ръаду він стáнув, перевитиv jíх, величніj! Доказа́ть лéхко. Всí тамтí поéти в твóрах своїх влáсну лиш проявляють індивíдуальність. За Англіју не промовив Бајрон; не вýявлена Гéтом Німéччина; усíjéjí Польщі не добачимо в Слóвацькіm; а споглаđimo: чи јéсть наjméнча прójava життya України, щоб не відбýлась вонá, мов у чистому дзéркалі, в Та-рáсових поéзиах?.. Вонá живé своїм поéтом, пишá-јетця в юму; у поéзиах юго вонá всëа! Помíжь п'ятиадцять мільjónami народу не подéблemo душí живójí, котóраб на гóлос пíсні Таrásovojí не росхи-лýлась до спóду, мов тája квítka до живýchojí ро-сíцí! Дé по усíj Україні однó сérце, щоб не спо-рúшилось в грудí на відгомон Кобзарéвоjí пíсні? де бко, щоб у тоj чаé не заjшlo сльозоju? Бајрона розумíje два мільjónи Англичáн, Гéтого мільjón nímcív, Слóвацкого пíв мільjóna Польákіv — Шевчéнка слýхаје, пíjмајe, із jíм спívaјe — п'ятьнáдцать мі-льjóniв!.. Тим віn i велиkij, тим i вýshcij понád veích поétіv!

Спíзнáти твóри Шевчéнковí, значýть: спíзнáти характер лíтератúri, характер народу укрájinського. Познáчи вонí там живóju прáвdoju — віддаjутца рељефию. Характер тоj — страшна дльа кóждоjí реáкциjí революцijá! „Прáвда наj стáне свítom!“ останнje jíjí слóво; „Чolí вólí veim, usím!“ бажánnje поéta, народу бажánnje. I горé кóждому, хто у су-прóti тому стáне! Ідет рíдним браттьám тóчить кróv у жýлах спогачílu, щоб наточýть живójí „козáць-

кої крові!“ Віточiv би він jijí усьому світови, щоб лиш юго обновити, освятить, у чоло праvди постáвити!... Страшні, кріаві образи змальовує нам Тарáс в Гајдамáках, Кавкáзі, Сні, Гуссі... а лъубóв в них так і пламеніть, а „праvда“ мов з Ісúсового хреста сijáje!.. Тим він і великий, тим і безсмертний, і жйтиме у пам'яти, серці, у душі — кóждого, кóждого!

В Тарáсови не добачимо Бáјроновського скептизма, олімпійського спокóю і необачності Гетого, суб'єктивности великих поетів польських... Він украйинець, а чоловíк в најдалньішім значенніу сéго слова! Він твéрдо вірить поступови; знає, що зло зникне, а добро праvда воцарýтця світом. Тарáс справдéшніj гéніj!

За голосом Шевчéнкової пісні обізвáлась ціла Україна: Кýjів, Піltáва, Xárkів, Чернýгів виявльájуть неабýjakі таланý: Куlішá, Йереміjá Гálки (Костомарова), Глібова, Сторожéнка, Конíского .. На Кавкáзі обзвájетця Кýхаренко; в Галичині: Шашкéвич, Головацький, Вагилéвич і інчі... Усí приjmájутця за святéje дíло шчýре, сердéчне, невспiúщчо!— і відрáзу, мов із під землі, ювльájетця літератúра, окázuјетця новá, світови невíдома 15 мільйонна народність українська.

Ось якого чуда діждавсьа світ в XIX століттю. Великим пам'ятником записáв він у істóриї своє істnúваннe, пам'ятником непорúшим, и не має такої сíли, щоб спонiшчить юго здолíla!

Україна і літератúра jijí стáнули поéзиоju; дльа гармонії, дльа вспóвнення jijí не доставáло шче прóзи. И totá ювйилась, не дóвго на сéбе чека́ть

звелья́учи. Квітко (Основ'яненкo) вýдав своjú „Мару́сьу“, наjчуднішчу квітку великого лугу України! За „Мару́ссеju“ пішов ръяд пôвістіj тогóж автора; нові повістярі јавíлись.

Могúчніj талáн Мárка Вовчá довершíв дíла, почáтого Основ'яненком, і прóза укрáїнська — чудна простотóju, велика сýлоju граматíчних форм мóви i складом оригінальним — стáнула пôпри поéзију, — i літератúра укрáїнська живé, розвиваєтца. хоть i ставльяјутъ jijí вóроги не маліjі перепони.

Істóрија не похвалйтца фáктом, щоб новá jaká iдéja відрáзу приjnьalaсь лъудьмíй, увіjшлá в jíх стáть внутréнnyу, допомагáјучи загáльному посту-пovi. Такá-ж самá долъá припáла i iдéji самостáјности України и jijí літератúri. Но при прихýль-них, ще бýльше. наjшлá вонá собí неприхýльникіv. Но цíм бóці Днішrá и згáдувать про jijí не хотíли, зá-одно повторъяјучи, що нáрід України — нáрід поль-ськиj, а мóва югоj — одмíна мóви польськоj; по тамтíм бóці, в тоj самíj слíд ступýла Москóвщина, нехтујучи укрáїнціv, мову jíх i літератúру. На хре-стí роспинáјуть новýju iдéju; а totá вóрогів своjих благословльяје; не вмérла, живé, красоju своjéju усіх иліньяјучи.

Номíж польákами i москальáми наjшлýсь лъуде. котrí живоjí прávdí повírivши, стáнули jijí апóс-tolami. Твóри укрáїнських поéтіv, трохý не всi. перевéденi на jazík московськij; Шевчéнкового „Кобзарьá“ трíчи перевелí польáки (Sugokomla-Kondratowicz, Gorzałczyński i Sowiński,) та ще j тe-pér перевóдъать; сóтні роспráв наукóвих pro i contra окремíшности мóви укрáїнськоj, цíльно доказáли

правду, що мова і література, а з ними народність України здібна розвинутця і стáнути об собі. Найкращим же доказом, що начатковá література велику проявíла сíлу єсть: факт ізникненя школи української в польській літературі, хоть справдéшні гéніjí jíjí поставили, і другіj, що пíсльá Гоголья ніхтó не наjшóвсѧ, котрý здóлів би скарбí мóви української занéсти до мови московської, і тим спокrýвдiti Україну.*

Література українська неперéчно ще дúже вбóга; дíлу наукóвого у jíjí зóвеім немáje, дόбрój грамáтики не напíсано, послóвник не надрукóваниj, Бíблíja ледві що видајéтця... та грíх забúти, що юавíлась вонá перед кíлькадесатьмá лиш рокáми, а вже в тім незнáчнім прóтьагу часу пишáєтця твóрами, на котрí другí літератури цíлí сталіття чекáли. Будучинá jíjí одже велика, а гранíць рóзвиткови обознáчити гóді!

Література, починаjучась такíми таланами, як Шевчéнко, Основjanéнко, Вовчóк, Федъкóвич; достúпна і зрозумíла длья 15 мільjонного наáроду, котrójí твóри вчéниj і простák ік сéрцу приjmáje, в пáм'яти задéржуje — у будучині стáне хибá прýводом літератúр дрúгих.

Вíрить у тýju будучину, трудítця над jíjí поклíканью до життý — сватíj обовjáзок кóжного наáродолъбця — Українца-руcина кожного!!...

Державна Публічна
БІБЛІОТЕКА УРСР

13. 1966 — 2166-15

Аи 1731